

POSTER SESSION
27 May 2014 TUESDAY 10.15-11.00

MEYAN KÖKÜ VE İZMİR

Bülent Kıran¹, Eren Akçicek²

¹Asst. Prof., Ege University, Faculty of Pharmacy, Dept. of Pharmacy Management and the History of Pharmacy, İzmir, kiran.bulent@gmail.com

²Asst. Prof., Şifa University, Faculty of Medicine, Dept. of the History of Medicine and Ethics, İzmir, i.eren.akcicek@ege.edu.tr

Meyan Kökü (La: *Glycyrrhiza glabra*; İng: *Radix Liquiritiae*) ve Meyan Balı'nın (*Succus Liquiritiae*) Mezopotamya'da, Sümer, Çin, Hint, Mısır, Yunan ve Roma tıbbında yüzyıllar boyunca kullanıldığı ve tedavide kullanımı en eski olan bitkilerden biri olduğu bilinmektedir. Meyan kökü ve balının geleneksel halk tedavilerinde yaygın olarak, boğaz yaralarında, öksürük, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılan formüllerde yer aldığı, Türkiye'de halk arasında "biyam, boyam, piyam, tatlı kök" vb. gibi 14 farklı isimle adlandırıldığı, müshil, idrar söktürücü, öksürük kesici ve mide şikâyetlerinin tedavisinde kullanıldığı ve ayrıca şerbetiyle de meşhur olduğu bilinmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalarda, hepatit tedavisinde ve kanser tedavisinde de etkinliği kanıtlanan meyan kökü, günümüzde birçok ilaç kodeksinde ve tıbbi bitkiler kitaplarında kayıtlıdır. Ve antik çağdan bu yana halk tababetinde ve modern tıptaki önemini koruyan bir bitkidir.

Araştırmamızda, İzmir'de yaşayan Levanten Forbes Şirketi'nin (Mac Andrews and Forbes Co. Ltd.) Aydın, Nazilli, Söke civarlarında meyan bitkisi toplayarak, 1854-1960 yılları arasında kurdukları fabrikalarda meyan balı elde ettikleri ve İngiltere ve Avrupa ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri'ne ihraç ettikleri saptanmıştır. Forbes Ailesi'ne ait halen İzmir'in Buca ilçesinde bulunan "Forbes Köşkü", meyan ticaretinden kazanılan önemli bir servetin belgesi niteliğindedir. Meyan kökünün 1889 yılında, İzmir limanının en önemli ihraç ürünleri arasında yer aldığı gösteren kayıtların varlığı da, İzmir'de yapılan meyan ticaretinin önemini kanıtlamaktadır. Bu çalışmada, meyan kökünün İzmir'in 19. yüzyılda sosyoekonomik yaşamındaki önemi araştırılmış ve tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meyan kökü, tıp tarihi, tıbbi folklor, İzmir

LICORICE ROOT AND İZMİR

Licorice root (*Radix Liquiritiae*) and liquorish (*Succus Liquiritiae*) are known to be used in Mesopotamia, Sumerian period, China, India, Egypt, Greece and also in Roman medicine for centuries and they are one of the oldest plants that are used in treatment. In traditional treatments, licorice root and liquorish are mostly used for sore throat, cough and cold. In Turkey, they are named with different names like "biyam, boyam, piyam and tatlı kök (sweet root) and are known as purgatives, diuretics and antitussives. They are also known to be used in the treatment of stomach problems and licorice's sorbet is also known to be famous. The efficiency of the licorice root in the treatment of hepatitis and cancer has been proven in the recent researches. Today, licorice root is used in many medicines and it is registered in many medicinal plant books. It has been an important plant since ancient age.

In our research, we found out that the owners of the Levantine Forbes Company (Mac Andrews and Forbes Co. Ltd.) in İzmir used to pick licorice root around Aydın, Nazilli and Söke and they used to obtain liquorish from the licorice root in their own factories that they established and exported them to United Kingdom, European Countries and USA between the years of 1854 and 1960. "Forbes Mansion", which belongs to Forbes Family in Buca (a district in İzmir) is kind of a document that shows an important fortune earned from licorice trade. Licorice root was one of the most important export items of İzmir port in 1889 and the records that show that fact prove the importance of licorice trade in İzmir. In this research, importance of licorice root in the socioeconomic life of İzmir in the 19th century is searched and discussed.

Keywords: Licorice, history of medicine, medical folklore, İzmir